

Evenimente istorice oglindite în destine individuale

de Raluca Nelepcu

Poveștile de viață pot impresiona, întrista, educa sau inspira. În același timp însă, acestea oferă o privire revelatoare asupra istoriei, pentru că deseori ne lipsesc mărturiile scrise, documentele care ar putea confirma sau infirma anumite evenimente istorice. O colecție impresionantă de povești de viață se regăsește și în volumul *Germanii din Banat prin povestirile lor*¹, coordonat de conf. dr. Smaranda Vultur de la Universitatea de Vest din Timișoara și apărut recent la editura Polirom de la Iași. La apariția acestei cărți, publicată cu sprijinul financiar al Fundației Hanns Seidel, au contribuit 23 de autori, în marea lor majoritate profesori la universități din Timișoara și Cluj Napoca, cercetători, scriitori și sociologi.

Este vorba despre o ediție adăugită și revizuită a volumului apărut în anul 2000 la editura Paideia din București. Și de data aceasta, în centrul cărții se află mai multe destine individuale ale germanilor din Banat, creionând împreună identitatea germanilor din regiunea pluriculturală și plurietică a Banatului. Ediția adăugită se bazează pe *Arhiva de Istorie Orală*² aflată astăzi la Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara. Multe dintre interviurile din această carte au fost înregistrate și redactate de către membrii Grupului de antropologie culturală și istorie orală din cadrul Fundației „A treia Europă” (1997 – 2008). Arhiva a fost extinsă între anii 2009 și 2015 la Centrul Interdisciplinar pentru Studii Regionale al Universității de Vest. O parte a interviurilor a fost înregistrată anul trecut, astfel încât, practic, mai

mult decât jumătate din carte este nouă, acest lucru necesitând totodată renunțarea la unele interviuri sau părți ale acestora din ediția precedentă, așa cum subliniază coordonatoarea ambelor volume, Smaranda Vultur, în prefață.

Volumul cuprinde o introducere, la care au contribuit profesorul universitar și totodată unul din prorectorii Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, Dr. Rudolf Gräf, și istoricul Valeriu Leu, profesor al Universității de Vest din Timișoara și „Eftimie Murgu” din Reșița. *Germanii din Banat sau istoria între două emigrări. Cercul care s-a închis* este titlul studiului în care universitarul originar din Reșița,

Rudolf Gräf, tematizează istoria de trei sute de ani a germanilor din Banat, începând cu colonizările de la începutul secolului al XVIII-lea.

Imaginea germanului la românii din Banat se intitulează contribuția istoricului Valeriu Leu. În articolul său, Valeriu Leu pornește de la primele contacte ale coloniștilor germani cu populația autohtonă, care nu au fost atât de pașnice și de prietenoase cum ne-am fi așteptat astăzi, când în Banat se vorbește aproape exclusiv despre o coexistență armonioasă a diferitelor etnii conlocuitoare. „Anecdota identitară” despre *Mâțul neamțului și mâțul românului*, din volumul „*Scrisori și schițe bănățene*” (Editura Poporului Român, 1943) de P. Nemoianu, încheie, într-un mod hazliu, introducerea cărții.

Reprezentanți de seamă ai germanilor din Banat, dar și oameni simpli povestesc în acest volum. Primul interviu publicat este cel realizat de sociologul Adrian Onica în anul 1999 cu episcopul romano-catolic Sebastian Kräuter. Comunității germane din Banat îi sunt cunoscute majoritatea persoanelor intervievate în această carte. Aceste persoane nu îi sunt însă cunoscute și cititorului român, astfel încât o prezentare a tuturor intervievaților ar fi fost, cu siguranță, utilă. Faptul că unele interviuri au fost purtate în limba română,

¹ Smaranda Vultur (coordonator), *Germanii din Banat prin povestirile lor*, Iași, Polirom, 2018.

² Vezi o parte din interviuri la <http://www.bcut.ro/deportatiinbaragan/>

iar altele traduse din germană în română, se poate lesne observa după modul în care sunt formulate răspunsurile. Limba este una autentică și vie atunci când interlocutorii germani vorbesc românește și apar interferențe lingvistice.

Poveștile de viață nu sunt toate fericite, dimpotrivă. Majoritatea (spre exemplu cele ale lui Ignaz Bernhard Fischer, Ronald Wiest sau Carol Bereznyak) prezintă episoade triste ale istoriei germanilor bănățeni, cum ar fi, printre altele, deportarea în fosta Uniune Sovietică. Represaliile regimului comunist sunt evidențiate, de pildă, în discuția cu Ștefan Boleraz. Și deportarea în stepa Bărăganului este menționată în poveștile de viață ale martorilor oculari –Margareta Oglindă și Margareta Docea sunt doar două dintre persoanele care se referă la acest episod.

Fotografii de familie pe care cei intervievați le-au pus la dispoziție completează într-un mod special cele povestite. Două capitole sunt dedicate „germanilor francezi din Tomnatic”, respectiv „germanilor pemi din Gărâna”. De la Banatul de pustă până la Banatul montan, în acest volum au fost intervievați germani din toate colțurile Banatului. Despre sărbătorile și tradițiile germane, precum kirchweih-ul sau fașangul, informează Roxana Pătrașcu Onica, Adrian Onica și Adela Lungu-Schindler.

Un capitol aparte îi este dedicat Forumului Democrat al Germanilor din Banat. În cadrul acestui capitol aflăm poveștile de

viață ale fostului președinte FDGB, Dr. Karl Singer (interviu realizat în anul 2000), ale soției sale, Edith Singer (realizat în 2000 și completat anul 2017) și a președintelui actual Dr. Johann Fernbach. Cele trei interviuri au o notă comună: toate amintesc, printre altele, scăderea drastică a numărului germanilor, dar au și o notă optimistă, evidențiind importanța păstrării moștenirii culturale de la germani, cum ar fi limba și obiceiurile acestora. Notele de subsol ale cărții conțin explicații și contribuie la o mai bună înțelegere a celor povestite.

Majoritatea interviurilor nu reprezintă doar întâlniri ale generațiilor (interviewatorii sunt, de cele mai multe ori, semnificativ mai tineri decât cei intervievați), ci și întâlniri ale unor reprezentanți a două etnii diferite (cea română și cea germană). O misiune îndeplinită, am putea spune acum, întrucât cei ce formulează întrebările reușesc, cu adevărat, să-i determine pe cei intervievați să își deschidă inima. Aceștia rememorează evenimente impresionante și totodată deosebit de intime. Cititorul nu poate să nu se întrebe ce au simțit respondenții la momentul interviului.

Carta coordonată de Smaranda Vultur este una foarte valoroasă, întrucât istorisirile martorilor oculari fac ca evenimentele istorice să devină palpabile, în ciuda perspectivei subiective. Acest volum subliniază încă o dată că cele mai bune povești le scrie viața însăși. Rămâne la latitudinea noastră să le păstrăm pentru veșnicie.

